

Rettferdighetsgründeren

TEKST: SIDSEL SKOTLAND
FOTO: MARIANN MIDBØE

Hun hadde en drøm om å få en jobb som betydde noe. En jobb hun kunne ha et lidenskapelig forhold til. Det fikk hun, eller rettere: lagde hun, rett etter at hun var ferdig med studiene. Og i den jobben vil hun bli til hun ikke har noe å gi lenger, bedyrer hun. Det kan bli en stund, for det faller henne lett å gi – både rettshjelp og omsorg.

Bank, shipping og sprøyter Gatejuristens mor og daglig leder, Cathrine Mokness, er av den trofaste typen. Har hatt den samme mannen i 18 år, den samme leiligheten på Bjølsen i Oslo nesten like lenge, og altså den samme jobben siden endte studier.

Historia hennes er historia om Gatejuristen, som i januar feira sitt tiårsjubileum. Det er Gatejuristen som er livet hennes, og mannen og barna, da. Tre barn har 42-årsringen fått de siste fem åra. Seint, men effektivt når hun først var i gang. Etter fem års intenst arbeid og svært bratt læringskurve var det godt med barselpermisjon, innrømmer hun.

– Og det er så fint å komme tilbake!

Hun har alltid vært glad i å jobbe. Begynte allerede som 13-åring i servicenæringa, og etter hvert ble det både bank og shipping. Erfaringer hun har hatt nytte av, men som kjennes veldig fjerne nå.

Oppveksten hadde hun i Halden. Etter videregående dro hun til Oslo, og så ble det jusstudier. Studenter trenger penger, og hun fikk seg jobb på Sprøytebussen.

– Det var ei venninne som tipsa meg. Jeg hadde aldri hørt om den før.

Gatejuss Skjebnen hennes ble besegla der på bussen. – Når folk spør hvorfor jeg starta Gatejuristen, snur jeg det rundt: Hvordan kunne jeg latt være?

For ei jente i slutten av 20-åra var Sprøytebussen en overveldende erfaring, forteller hun. De hadde inntil 400 brukere innom på en kveld, og delte ut over to millioner sprøyter i året. Men de drev også sosialfaglig arbeid på bussen. Hun så at det var mange problemer som jussen kunne være et nyttig verktøy for å løse; problemer innafor velferdsrett, særlig retten til bolig og behandling.

Hun var imponert over Oslo kommunes oppsøkende helse- og sosialfaglige arbeid og var sikker på at kommunen også hadde et oppsøkende rettshjelpstilbud til folk med rusproblemer.

– Men det fantes ikke! Det var ingen instans som drev med oppsøkende rettshjelpsvirksomhet overfor denne gruppa.

Det måtte jo noen bare gjøre, og da hun var ferdig utdanna, fikk hun med seg professor Kristian Andenæs, Juss-Buss, Kirkens Bymisjon og Fransiskushjelpen på laget, bretta opp erma og satte i gang med et forprosjekt. Det var i august 2004. Kirkens Bymisjon ansatte henne for å gjøre jobben. Og siden da har Gatejuristen vært drevet og Cathrine ansatt, under den organisasjonen.

Jusskollektivet De starta opp i lokaler i Fred Olsens gate, i strøket der mange i gruppa de er til for, befinner seg til daglig. I 2006 flytta de til Rådhusgata, i samme strøket.

Nå skal de flytte igjen. Gatejuristfolka har nemlig hatt en drøm om samlokalisering med Jurk, Juss-Buss og Fri rettshjelp, i et stort jusshus for gratis rettshjelp. Og til høsten går drømmen i oppfyllelse, i perfekte lokaler i Skippergata.

– Denne samlokaliseringa vil bli unik, både for klientene og for de som skal yte rettshjelpen. Det vil også bli billigere på sikt for alle, mener hun. Det vil styrke det kollegiale og juridiskfaglige miljøet, og bidra til et enda større miljø for frivillig og idealistisk arbeid for jurister og advokater.

Dessuten vil det bli mer plass. For Gatejuristen har et luksusproblem: Fra første dag strømmet det på med frivillige jurister som ville gjøre en innsats etter egen arbeidstid, og det kommer stadig henvendelser fra nye folk som har lyst til å jobbe. For å ta dem imot må de ha større lokaler. Per i dag er de 70 frivillige og seks lønna medarbeidere, og det begynner å bli trangt om plassen.

Hyllet og pengelens Men så var det altså disse finansene. Gatejuristene står i tøffe saker og møter dramatiske og vonde skjebner. Det kan være en utfordrende og

følelsesmessig krevende jobb. Men det mest frustrerende, den største utfordringa og det mest utmattende, er uforutsigbarheten.

– Det er paradoksalt: Vi æres, og vi kuttes. Vi får priser, lovord og takk, men ikke forutsigbar drift.

De får støtte fra Justisdepartementet, Oslo kommune, Akershus fylkeskommune og flere private legater, i tillegg til Advokatforeningen, Juristforbundet og private givere. Men alt er fra år til år, og for 2015 har kommunen kuttet støtta med 170 000 kroner.

– Jeg håper det skyldes en feil og at det blir retta opp i revidert budsjett. Vi har så mange profesjonelle frivillige, og så opplever vi at politikerne på denne måten vil hindre dem i å gjøre en jobb. Og det mens de snakker så varmt om både frivillighet og om å styrke hjelpen innen rus og psykiatri. Gatejuristen har bygd opp en modell som fungerer både i store og små versjoner, og har utvikla sitt eget kvalitetssystem som er spesielt tilpassa sin klientgruppe. I løpet av disse ti åra har det vært knoppskyting i ni andre byer. Oslokontoret fungerer som et ressurscenter. Cathrine undrer seg over hvorfor ikke politikerne synes dette er viktig nok.

– Vi har gode, rause velferdsordninger i Norge, men det hjelper ikke at du har rettigheter når det ikke sikres at rettighetene dine blir oppfylt. Det finnes ingen mekanismer som sikrer at du får de rettighetene du har krav på. Vi er her for å sørge for at denne gruppa får sine oppfylt. Den hjelpen må være oppsøkende og gratis.

Forebyggende bistand Men uforutsigbarhet stanser ikke Cathrine. Nå skal nemlig enda en drøm gå i oppfyllelse: Barnas Jurist.

Alle i Gatejuristen har ofte spurt seg hvorfor ikke klientene deres har fått juridisk bistand tidligere. De hadde sjøl svaret: det

finnes ingen instans til å ta tak i det. Men nå er det snart en. Snart blir det oppsøkende juridisk hjelp å få for barn og unge som enten har alvorlige problemer knytta til helse og velferd eller som står i fare for å få det. Et forprosjekt skal i gang over sommeren, og Barnas Jurist blir et prosjekt i Gatejuristen med egen prosjektleder. Pengene kommer fra Extrastiftelsen Helse og Rehabilitering, som for øvrig har støtta dem i alle prosjektene.

I forprosjektet skal de teste ut hvor de skal drive oppsøkende virksomhet, men håper at også andre instanser blir viktige «innkassere» for dem, som Bymisjonen, Røde Kors, Uteseksjonen og andre aktører som jobber i feltet. Hun vil så gjerne ha tak i disse barna og kunne hjelpe dem sånn at de ikke blir en del av den gruppa Gatejuristen har jobba med til nå.

– Jeg håper at Barnas Jurist kan hjelpe mange barn og unge til å hevde sin rett, drømmer Cathrine, som vil at de skal være ei vaktbikkje som kun er til for dem og som taler deres sak.

Respektert og prisbelønnet Hun har vært sanndrømt før, og en skal ikke se bort fra at dette prosjekt vil innkassere enda flere priser til gatas jurister. Etter hvert har det blitt mange, og vi nevner i fleng:

I 2005 fikk Cathrine TOYP-prisen fra Junior Chamber International Norway. I 2007 fikk hun stiftelsen Scheiblers hederspris, og de 400 000 kronene som fulgte med den har hun spart og bruker dem nå til barneprojektet. I 2008 fikk Gatejuristen Rettsikkerhetsprisen fra Juristforbundet, og i 2014 fikk de Advokatforeningen Oslo Krets' æresbevisning. Sist helg mottok de Oslopri- sen Årets Stemme.

Cathrine synes det er stas å bli æra med så mange priser, og er hoppende glad for alle. Særlig for Rettsikkerhetsprisen og prisen fra Advokatforeningen.

– Å få anerkjennelse fra fagmiljøet betyr mye. Det er et løft både for ansatte og frivillige at miljøet ser at vi er med på å gjøre en forskjell i klientenes liv. Erfaringene våre er at de ikke ville fått hjelp hvis de ikke hadde fått hjelp fra oss.

Og det er *det* som først og fremst driver henne: at de har betydning, at de lykkes og at de virkelig får til å hjelpe klientene.

– Og så er jeg verdens heldigste person! Jeg har dyktige kollegaer og frivillige i staben, og en sterk organisasjon i ryggen.

Som vi spør alle fagprofilene våre helt til slutt, spør vi også Gateruristens leder hva hun helst bruker fritida til.

– Fritid? Hun ler hjertelig.

– Med en jobb som Gatejuristen og tre aktive gutter mellom 11 måneder og fem år? Den var god!

Men litt egentid viser det seg at hun klarer å tilrane seg innimellom. Hun løper.

– Det er så godt å være ute, og jeg tenker klarere når jeg løper. Jeg løser mange problemer da.

Og så drømmer hun sikkert litt – flere lure drømmer som hun kan gjøre til virkelighet. ●

Til slutt

Beste plate?

For tiden går det mest i Barnas supershow. I en travel hverdag med småbarn ville det vært deilig med stillhet, å slippe unna alt støy. Så akkurat nå ville jeg ha valgt ro og stillhet, istedenfor å lytte til musikk.

Beste film?

Fargo.

Aktivitet i fritida?

Da liker jeg å ta det rolig og kose meg med familien min.

Nett eller papiravis?

Foretrekker å lese papiraviser, men det bli mye på nett. For tida Aftenposten, Dagsavisen og Halden Arbeiderblad på papir. Surfer gjerne innom en del andre aviser på nett når jeg har tid: Bergens Tidende, Nordlys og Vårt land, i tillegg til VG og Dagbladet.

Beste bok?

Brødrene Løvehjerte av Astrid Lindgren – det var min første og største leseropplevelse. Det siste jeg leste denne uken var det nye lovforslaget fra regjeringen om å forby tigging.

På Twitter eller Facebook?

Begge deler.

Beste tv-serie?

Dag! Følger med på Broadchurch, og før det har jeg fulgt med på Downton Abbey.

Yndlingsrett?

Fårikål – og så liker jeg druer.

Tre egenskaper som karakteriserer deg?

Entusiastisk, sta og utålmodig.